

HASTALIK MI? HASTA MI? İNSAN MI?

DOÇ.DR.SEDAT BOSTAN (Sağlık Yönetimi Bölümü)– KÖŞE YAZISI

Olaylara veya kişilere bakış açımız, algımızı, tutum ve davranışlarımızı, nihai olarak sonuçları değiştirir. Sağlık hizmeti sunan hekim ve sağlık çalışanlarının da hizmet alıcılara bakışları verilecek hizmetin mahiyeti büyük ölçüde farklılaştırmaktadır. Bu bakış açılarını bir yönüyle hastalık, hasta ve insan olarak sınıflaya biliriz.

Hastalık yaklaşımında; korumak, gözlemek, muayene etmek, tanılamak ve tedavi etmek durumunda olunan bir hastalık vardır. Önemli olan hastalığın ana etkenini belirlemek ve onu ortadan kaldırmaktır. Belirtiler ve diğer yardımcı faktörler ana nedeni tanımladığı oranda önemlidir. Örneğin, önemli olan enfeksiyon etkenini tespit, ağrı, ateş, halsizlik veya diğer rahatsızlıklar ana nedeni tanımlamak için önemlidir. Hem korumada, hem teşhis de, hem de tedavide ana etken üzerinde durulur, diğer ilişkili ortaya çıkan rahatsızlıklar ikincildir, ana etkenin ortadan kaldırılmasıyla zaten o rahatsızlıklarda kaybolacaktır. Belirlenip düzeltilmesi gereken bir arıza vardır.

İkinci yaklaşım hasta yaklaşımıdır. Hasta yaklaşımında hastalığın hastada meydana getirdiği değişimlerin hepsi önemlidir ve bakış açısı hasta bazlıdır. İster ana etki olsun, ister onun yan etkileri... Dolayısıyla, koruma, tanılama ve tedavi etme süreçlerinde hastalığın kişi özelinde ortaya koyduğu tablo resimlenmeye çalışılır. Sağlıkçılar arasında yaygın kullanılan "Hastalık yoktur, hasta vardır" ifadesi bir yönüyle buna da atıf yapar. Tanılama ve tedavi etme süreçlerinde hem ana etkenin, hem de yan etkilerin hasta yaşam kalitesi üzerine olan olumsuz etkileri giderilmeye çalışılır.

Üçüncü yaklaşım ise insan yaklaşımıdır. Hasta bir insandır. Sağlık hizmeti alma ihtiyacının karşılanması sürecinde, ihtiyacı doğuran ana etken ve onun yan etkilerinin teşhis ve tedavi edilmesiyle birlikte, kişinin insani ihtiyaçlarının, onurunun, yaşam kalitesi ve konforunun birlikte düşünülmesi gerekmektedir.

Bir örnekle açıklayacak olursak; hastalık yaklaşımında esas enfeksiyonu gidermek, hasta yaklaşımında enfeksiyon ile birlikte ağrı ve diğer rahatsızlıkları gidermek, insan yaklaşımında esas, enfeksiyonu, ağrı ve diğer rahatsızlıkları giderirken –örneğin- hastanın bilgilendirilmesi, sürece katılımının sağlanması, mahremiyetinin korunması, dini hassasiyetlerine imkan tanınması, zamanına saygı duyulması, ekonomisinin gözetilmesidir.

Sağlık hizmetlerini hastalık düzeyinde görmek çok mekanik bir yaklaşımdır. Hasta düzeyinde görmek tıbbi olmakla birlikte yeterli değildir. İnsan düzeyinde görmek olması gereken çağdaş yaklaşımdır.

Bildiğimiz gibi kalite teknoloji, beceri veya yetenek gibi bir teknik konu değildir. Bunların kalite içerisinde yeri olmakla beraber, kalite bir felsefe, mantalite, anlayış, yaşam ve çalışma biçimidir. Onun için sağlık hizmetlerinde kaliteyi artırabilmek, öncelikle hizmet sunucularında zihinsel dönüşümü sağlamakla başlar. Zihinsel dönüşümün başlayacağı yer sağlık hizmeti sürecine yaklaşım biçimidir. İnsanların sağlık açısından yaşam kalitesini artırmak için mi varız? Hastaları tedavi etmek için mi varız? Hastalıkları yenmek için mi varız?

Ne zamanki sağlık hizmeti alıcıları bizim gibi, annemiz, eşimiz, çocuğuz gibi insanlar olduğu empatisini sürekli hale getirebilirsek en önemli zihinsel dönüşümü sağlamış oluruz. Yoksa binalar yapılır, teknolojiler satın alınabilir, fakat bakış açıları ve zihinsel dönüşümler sağlanamaz.

Kaliteye odaklanmış olduğu bilgisinin paylaşıldığı sağlıkta dönüşüm ikinci faz çalışmalarının, insan odaklılık anlayışı temelinde ve önceliğinde kurgulanması dileğiyle..

(Kaynak: GÜNEBAKIŞ GAZETESİ)

(<http://www.gunebakis.com.tr/hastalik-mi-hasta-mi-insan-mi-makale,7289.html>)

Doç Dr. Sedat BOSTAN

Gümüşhane Üniversitesi

Sağlık Bilimleri Fakültesi

Sağlık Yönetimi Bölümü

Gumushane University

Faculty of Health Sciences

Healthcare Management Department

sbostan29@gmail.com